

УДК 338:658

Малиута Л.Я., Яковчук Б.О.

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ЛОГІСТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Maliuta L., Yakovchuk B.

LOGISTICS IN WARTIME CONDITIONS

Логістика є особливо важливою в умовах воєнного часу. В нинішній ситуації логістика України знаходиться на етапі становлення та потребує розумних та актуальних підходів до вирішення проблем.

За показниками ефективності логістики, у рейтингу Світового банку, який був оприлюднений у 2018 році, Україна піднялась на 14 позицій за 2 роки. Нині Україна посідає 66 місце у рейтингу LPI серед 160 країн. Індекс ефективності логістики (LPI) розраховується на основі опитувань всесвітніх експедиторів та експрес-перевізників, а також на основі інформації про ефективність основних складових ланцюга логістики у кількісних вимірах.

Для сучасної логістики проблеми виникли ще за два роки до масштабного вторгнення країни-агресора на територію України – в період пандемії, коли світовий ринок почав прискорено переносити ланцюги постачання ближче до територій збуту чи виробництва. Слід не забувати, що війна – це ще й жорстке економічне протистояння, і логістика тут відіграє найбільшу роль.

З початком воєнних дій у лютому 2022 року українські підприємці зіткнулися з рядом нових проблем у логістиці, а саме:

1. Зміна складських умов та відмова від нагромадження запасів – більшість підприємств були змушені перевести товари на захід України, через небезпеку цілісності наявних запасів. Та разом з цим з'явилась проблема неможливості великого нагромадження запасів, через відсутність складських площ необхідної величини.

2. Нові виклики у закупівлі товарів та вибору постачальників – закупівля товару стає більш трудомісткою та проблематичною, через блокування морських портів, надмірне навантаження на залізничну інфраструктуру. Те саме з постачальниками, через зменшення шляхів закупівлі товарів значна кількість постачальників не працює і потрібно шукати нових відповідальних постачальників.

3. Зміна маршрутів та тривалості транспортування – на даний час потрібно вміти швидко знаходити нові шляхи транспортування, через загрозу різних небезпек та враховувати блокпости, комендантську годину [1].

Надважливими засобами транспортування для міжнародної торгівлі України є морський та залізничний транспорт. Війна внесла свої корективи й у цю нішу. В січні 2022 року обсяг експорту морським транспортом становив 80%, а у квітні вже 13%. Тепер провідне місце в експорті займає, як бачимо, залізничний транспорт.

До початку 2022 року імпорту здійснювався в основному залізничним транспортом. В січні цього року залізничним транспортом було доставлено близько 3 тон вантажу або 50% загального імпорту. Наразі товар, який транспортується Укрзалізницею в Європу, через неспроможність повністю обробити потік вантажів з України, досі в простой. Тому в даному аспекті важливим є розвиток кооперації з країнами Європи.

Через зупинку імпорту з росії та білорусі, переважаючим транспортом в імпорті товарів став автомобільний транспорт. У вересні 2022 року імпорту товарів автомобільним транспортом становить 54% від загального обсягу ввезеної продукції, або 1 млн. тон вантажів. Даним видом транспорту часто перевозяться коштовні вантажі. Якщо розраховувати вартість коштовного вантажу перевезеного автомобільним транспортом порівняно з іншими видами транспорту, то 1 тонна вантажу коштує близько 1,1 тис. доларів, коли морським транспортом 320 доларів, а залізничним – 253 долари.

Значне зростання автомобільних перевезень можна помітити на прикладі значного збільшення видачі ліцензій на вантажні перевезення. Лише у вересні 2022 року Укртрансбезпека видала близько 1,5 тис. ліцензій. У вересні минулого року було видано в 6 разів менше ліцензій. Також значно зросла кількість виданих ліцензій на перевезення палива та міжнародні вантажні перевезення [2].

Цього року Польща стала найбільшим та основним центром логістики, особливо у залізничному сполученні. Ця ситуація дала можливість підписати меморандум між Україною та Польщею, про створення спільного логістичного підприємства. Цей меморандум дає можливість збільшити обсяг українського експорту залізницею на світові ринки через Європу, та відповідно і до самого ЄС. Дві сторони пообіцяли підтримку у вирішенні організаційних та технічних питань[3].

У червні 2022 року Україна та ЄС підписали угоду про «транспортний безвіз». Угода дає можливість уникнути зупинок експорту товарів України через автомобільні пропускні пункти. Також вона полегшує, а в деяких випадках скасовує, необхідність перевізникам отримання дозволів для здійснення перевезень до ЄС. Значним привілеєм даної угоди є скасування обов'язковості отримання міжнародного водійського посвідчення. Тепер перевізники обох сторін мають можливість користуватися документами, отриманими у своїй країні [4].

Загалом, слід відмітити, що попри всі проблеми, які виникли в логістиці України на початку року, українська транспортна система поступово стабілізується та стає більш гнучкою, готовою до альтернатив та нових викликів. Відновлення логістики у післявоєнний час розпочнеться з реорганізації системи зберігання та удосконалення розробки маршрутів. Потрібно розробляти нові альтернативні зв'язки з зовнішнім світом, які будуть корисні та необхідні при вступі України до ЄС, та таким чином формувати незалежність держави від зовнішніх збудників.

Отже, в сьогоденних умовах важливим завданням логістики є її розбудова та удосконалення основних функціональних підсистем забезпечення відповідно до військових потреб, а також в нинішній ситуації важливо полегшити процедуру отримання потрібних документів у контексті реалізації програми "транспортний безвіз".

Список використаних джерел:

1. Логістика під час війни: як українському бізнесу організувати транспортні потоки : вебсайт. URL : www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3566470-logistika-pid-cas-vijni-ak-ukrainskomu-biznesu-organizuvati-transportni-potoki.html
 2. Як Україною возять товари: стан справ на середину осені : вебсайт. URL: <https://speka.media/yak-ukrayinoyu-vozyat-tovari-stand-sprav-na-seredinu-oseni-v51yz9>
 3. Україна та Польща створять спільне логістичне підприємство, щоб наростити експорт : вебсайт. URL : <https://agropolit.com/news/23730-ukrayina-ta-polscha-stvoryat-spilne-logistichne-pidpriyemstvo-schob-narostiti-eksport>
- Україна домовилася з ЄС про "транспортний безвіз": дозволи для вантажних автоперевізників більше не потрібні : вебсайт. URL : <https://delo.ua/uk/transport/ukrayina-domovilasya-z-jes-pro-transportnii-bezviz-dozvoli-dlya-vantaznix-avtopereviznikov-bilse-ne-potribni-400468/>